

ی طبارلا دوجولا ی ف : ۹ لصف

دوجولا قلاطا ، ی طبارلا دوجولا ی ف لصف
امه دحاً نینعم ی اء نوکی مهتاعانص ی ف ی طبارلا
ی ف ی شلا دوجو وه و ی لومحملا دوجولا لباقی ام
ام وه و ثلاثلا داوملا ثحابم ی ف ، ل معتملا هسفن
هسبنا ءارو هیباجیلا تایلمحلا ی ف هطبار عقت
و دوقعلا هلمج ی فن وکتی هی تلا هیداحتلا هیمکحلا
مأ عونلاب ی لومحملا دوجولا ریغ هنوکی ف او فلتخا دق
لا .

میسقت هب نأ میسقت و دوجو ثحابم زا ی کی
ی ف و هسفن ی ف دوجو هب تسا دوجو میسقت ، ی لؤا
ی مر ب دوجو ی لؤا میسقت هب ، میسقت نیا هک هر یغ
دوجو هک تسا نیا رد تبحص میسقت نیا رد . ددرگ
ی نیء و ی جراذل للاقنسا و ی موهفم للاقنسا ای
، درادنل للاقنسا موهفم رظن هطقنزا هکنیا ایو دراد
تسدب رگید میهافم اب طابتر ا رد نأ موهفم هکلب
ی ناعم رد هک دینک ضر ف لاثم ی ارب . دیآی م
، دوشب عقاو ی ا هلمج رد ی فرد ی انعم رگا ، هیفرد
دوخر رگا اما . دنکی م ادیپ روهظ هر یغ ی ف انعم نیا
زوربو روهظ ی یاهنت هب ده او خبی فرد ی انعم نیا
میئوگی م ام هک ی تقو . درادن نا کما نیا ، دنکب ادیپ
ی للاقنسا ی انعم ود . هفوکلا ی لا هر صبلانم ترسد
ی نعم . بتسا رظن دم اجنیا رد هسفن ی ف ی انعم ود و
هتفهذ ترسد رد هک تسا ی لعف موهفم ، لوا موهفم و
تاذا مسا هک تسا هر صب موهفم مود موهفم و تسا
ی لوا هک ، هسفن ی ف موهفم ود نیا نید طابتر ا . بتسا
هدرک ادیپ ی لجت تاذا مسا تر و صب ی مود و لعف
رظن میهاو خب ام رگا هک . بتسا تیئادتبا نامه تسا

می مسندی ف موهفم نیا ،مینکب نیا ربی للاقنسا
 یارب عوضوم و دوشد عقاو ادتبه دناوتی م و دوشد
 ظاحط میهاوخب ام رگا .دریگب رارق میلمد میضقه
 یانعم نامھ ،میشاب هتشاد موهفم نیا رد تیلاً
 سپ .تسا هر صبنید و ترسد نید هکتسا یطبر
 یفرد یانعم زا و فردزا میناوتی م ام نیاربانبد
 یطبر عزتتا لّوا عزتتا .مینک عزتتا رابتعا ود
 لّوا عزتتا هب .تسا یلاً عزتتا مود عزتتا و تسا
 می رارقرب مسندی ف موهفم ود و مسا ود نید طبر
 هب و هر صبزا تکرد .هر صبلا نم ترسد .دوشد
 نم .دوری م نیدزا طابترانیا رگید ،مود رابتعا
 یاجب و میرواید رد ار تیئادتبا نیا رگال اثم باب
 تیئادتبا ترسد» میراذگب «هر صبلا نم ترسد»
 یزیچ اجنیا رد و دوشی م بارخانعم «هر صبلا
 می مهم شقذ اجنیا رد رابتعا اذهل .دیای مذتسدب
 رد ای رگید دراوم رد ار هلاسم نیمه ام و دراد
 می یاجنآ رد دینکضرف .میربید راکب میناوتی م مه هقف
 مارح وای یارب هنیآ هب رظن مرحم دنیوگی م هک
 هکنیا بخ ،دنیبب دیابن هنیآ رد ار دوخ و تسا
 نیا ؛تسا مارح مرحم یارب تآرم هب رظن میراد
 روط نیا .بی للاقنسا رظن هذتسا یلاً رظن ،رظن
 هنیآ و ،درخب هنیآ لأصا دناوتد مرحم هکتسیند
 تمرح .دشاب هتشاد لاکشا مرحم یارب ندیرخ
 وارد ار دوخ هکتسا نیا تآرم رد مرحم رظن
 کی رگا .دشاب هتشاد تآرم هب رظن هکنیا هذ ،دنیبب
 رظن هنیآ نیا هب مرحم لأصا و دشاب اجنیا رد هنیآ
 رد یصخش کی هکی تقو .درادن لاکشا نیا ،دنکن
 رارق هنیآ کی مھ وارانک رد و تسا مارحالاح
 لأصا هکدنکی م هاگذت مسکی هب هنیآ زا و او دراد

درادن ی لاکشا تر و ص ن یا رد ، دنیبی مذ ار هنیآ
 ی لآ رظن وا رظن ، هدرکن هنیآ هب رظن اجنیا رد
 روط نیمه و بتسا ل لاقنسا ش رظن هکلب ، تسیند
 هنیآ نیا ایآ هک دنیبدها و خب و دنکب هنیآ هب هاگزرگا
 کیرد دوری م هک دینک صرف ، درادن ای دراد جوم
 ی م رب بخ . درخب هنیآ کیدها و خمی م و ی اهزاغم
 دراد جوم شا هنیآ نیا ایآ هک دنکی م هاگذ و دراد
 رظن ، رظن نیا زاب . درادن ل لاکشا م هنیآ ، درادن ای
 دها و خب و دنکب هنیآ هب رظن رگا هلب . بتسا ی ل لاقنسا
 رظن دوشی م رظن نیا ، دنیبدها نیا رد ار ش دوخ
 نیا رد روظنم و رظن زا روظنم ی نعید ی لآ
 و تسوا هجو ن دید و تسوا هجو تیور ، تیور
 ل لاکشا نیا اجنیا رد و تسوا ن دید و اردار دوخ
 دراد .

رد تیشید نیا و رابتعا نیا ، نیاربانب سپ
 هچ هب هک دریگب رارق هجوته دروم دیاب میهافم
 هشد ظاحل ی نعم نیا ، ی رابتعا هچ هب و ی تیشید
 بتسا .

مینیبی م لیبقة نیا زا ی لیختایاور رد ام و
 هشد هداد اج کیرد تیلد هب مکدروم کیرد هک
 بتسا هشد هداد تمرح هب مکدروم کیرد و
 یشد کیش ورف و دیرختیشید کیرزا دینک صرف
 و دیرخرگید تیشید کیرزا و دوشی م مارحء
 رادم ، رادم ، ی لکروطب و دوشی م ل لادن آش ورف
 هشد اجنیا رد هک ی رابتعا . بتسا رابتعا و عزتنا
 رارق تحب دروم و دریگب رارق رظن دروم دیاب
 هک هچ نآ ، ی فرح ی انعم رد ؟ تسیچ هک دریگب
 و تیلآ ظاحل ، دنکی م تابثا ار ی فرح ی انعم
 بتسا هسفن ی ف موهفم و د نید تیطبار

و لعف موهفم ،لوا موهفم لاثم باب نم
نم نیا اجنیا رد و هدوب هر صب موهفم مود موهفم
نید و ترسد نید هکت سنیا دهدی م ماجنا هکی راک
یرگید راک ،نیمه .دنکی م رار قرد طابترا هر صب
اجنیا رد هکی ئاب ،هبشخا ب ت برض .دهدی مذ ماجنا
ترسد ،هبشخ نید و برض نید نیا دراد دوجو
طبر دراد دوجو اجنیا رد هکی لا هفوکلا ی لا
رار قرد طبر هفوک نید و ترسد نید دنکی م رار قرد
هبنج نیا هتبلا .دهدی مذ ماجنا یرگید راک .دنکی م
هتفهذ وا رد هکت سیئانعم کی هطساوب ی طبر
هدرک ظاح «ی لا» رد ار ی یانعم کی عضاو .تسا
ار ی یانعم نآ ی لو .تسین «نم» رد ی نعم نآ هکت
و زورب و روهظ ی نعم نآ تسا هدرک ظاح هکت
هکت سه هر یغی فو تسا ریغن مضرد ش اهدا فا
رد .تسا تیئاهتنا یرگید رد و تیئادتبا ی کیرد
ی ناعم اهنیا .تسا تیببسی کیرد و تیفرظ ی کیرد
نیا نورد ار اهنیا عضاو هکتسا ی نطاب و جمدم
هب نیا زا ،تسا هدرک ظاح ؛فورح و ظافلا
ترابع طبار موهفم .مینکی م ریبع طبار موهفم
ش صخشت و نیعت تقیقده کی موهفم کی زا تسا
ش دوخ اما ،تسا هسندی ف موهفم ود نید طبر هب
هسندی ف ش دوخ ،دراد دل لاقتسا هسندی ف
موهفم دوشی م نیا .دوب دهاوخذ هسندی ف موهفم
طبار

در بحث وجود، وقتی که می آیند وجود را
تقسیم می کنند «الوجود إمّا فی نفسه او فی غیره».
کاری ما به اعیان خارجی نداریم. بعضی آمده اند
این بحث را بحث اعیان خارجی، یعنی حقیقت
وجود در خارج دانسته اند این حقیقت وجود یا

حقیقت فی نفسه و آن تشخّص استقلالی وجود است. چه آن فی نفسه لنفسه هم باشد، مانند قیوم بالذات، چطور این که صدر المتألّهین می‌فرماید که در وجود فی نفسه، لنفسه هم هست. هم وجود فی نفسه دارد، وجود استقلالی دارد یعنی برای فهمیدن معنا و مفهوم آن ما نیاز به شیء دیگری نداریم وقتی که نظر به این مفهوم می‌کنیم، نظر به این طبیعت می‌کنیم، یک مفهوم استقلالی از این نظر برای رائی و برای شخص عالم به این ماهیت و به این حقیقت روشن می‌شود که این می‌شود مفهوم فی نفسه. حالا این حقیقت و این طبیعت فی نفسه یا برای خودش هم هست. یعنی استقلال ذاتی دارد قیوم به ذات است، قائم به ذات است، نه قائم بالغیر. بعبارت دیگر فاعلی در تحقق او دخالت ندارد. خود او قائم به ذات و به نفسه هست که این فقط در وجود باری تعالی و قیوم به ذات صادق است، یا اینکه نه، این حقیقت فی نفسه، یک قیومیت بالغیر دارد. قائم بالغیر است و غیر در او افاضه کرده است. افاضه وجود از ناحیه غیر است، اگر اینطور باشد مانند همه معالیلی که هستند چه در ابداعیات و صور مجرده و چه در غیر ابداعیات که عالم طبع باشد در تمام اینها جنبه معلولیت و تولی بالغیر و اتکاء بالغیر لحاظ می‌شود. پس اینها وجود فی نفسه لغیره هستند. بحث بر سر وجود فی نفسه لنفسه نیست. تمام عالم خلق همه ممکنات، سوأ کانت ابداعیات یا غیر ابداعیات، سوأ کانت مجردات یا غیر مجردات است. حالا از وجود فی نفسه ما صرف نظر بکنیم، تقسیم دیگری برای وجود هست، که «الوجود إمّا فی نفسه او فی غیره». وجود اما فی نفسه هست یا فی غیره. اینجا مسائلی پیش می‌آید یکی اینکه آیا

منظور از این بحث، بحث اعیان خارج است یعنی همان طور که ما اعیان خارج و حقایق خارج را تقسیم به فی نفسه لنفسه و لغیره می‌کنیم، آیا ما اعیان خارج را به وجود فی نفسه و فی غیره تقسیم می‌کنیم، یا اینکه بحث، بحث مفاهیم است؟ یعنی ما کاری به عین خارج و به آن حقیقت خارج نداریم. مفاهیم انتزاعی از وجود، بر دو دسته تقسیم می‌شوند يك وجود فی نفسه داریم و آن هر وجودی است که جنبه استقلال مفهومی دارد. يك وجود فی غیره داریم و آن هم مفهومی است که تحقق او در ضمن تحقق وجودات استقلالی دیگر است. گرچه همان تحقق فی غیره اگر اعتبار دیگری بر او بشود خود او فی نفسه می‌شود. اگر آن جنبه ابتدائیتی که قائم و متدلی به سرت و بصره است، آن جنبه ابتدائیت را ما بیرون بیاوریم و از جنبه ربطی بین سیر و بین بصره خارج بکنیم، ما می‌توانیم مخبر عنه قرار بدهیم. ما می‌توانیم مخبر به او را قرار بدهیم ما می‌توانیم بگوئیم هذه الابتدائية. ما می‌توانیم بگوئیم الابتدائية غیر الانتهائية. این الابتدائية غیر الانتهائية در این جا مخبر عنه واقع شده است، مبتدا واقع شده است و مبتدا باید وجود فی نفسه داشته باشد. نمی‌تواند وجود فی غیره داشته باشد. أمانب یللاقتسا می‌هافم ددعت، تارابتعا ددعت هب، اذه یلع دوجوب و دوشی م عازتنا هر یغی فو یللاقتسا ریغو دوجو هک، هر یغی فو دوجو نیا هر ابرد لااح. دیآی م نیهلأتما رددش یامرف، تسطبار تسه یطبار نآ ینعی. دوشی م قلاطا انعم ود رب هک تسا نیا دوجو دوخه کنیا هذی طبار و طبار قلاطا

تسانعم ود هب یطبار ظف قلاطا

انعم ود هب یطبار ظف قلاطا ی لک رو طب

تسه:

زاهک تساتبار دوجو نیمهلوا یانعم
لصاردی لو دنروآی م همی طبار به ربیعت و
نوچ دوشب طبار قلاطا واهبهک تسانیا رتهب
طقف. تساتبر تیشید، تیشید طقفی نعید طبار
ققت به و اققت، تساتبر صخشترد صخش
نیا. درادن للاقنسا سفندی فش دوخ. تساتبر
ی. نعم کی.

توعذ، یطبار قلاطا یارب رگید یانعم
یتعان بهکرم تایلهر رد فاصوا به واهبهک تسات
«مئاق دیز» میئوگی مامهکی تقو. دوشی م هتفگ م
و بهکرم تایلهاهنیا مامت «ضیبا باتکلا اذه» ای
ربار یفصو کی ام اجنیا رد تساتصقان «ناک»
نیا نید طابترا، مینکی م لمدی فوصوم کی
ی م طبار دوجو ام ار فوصوم نید و فصو
تساتی طبار دوجو شمسافصو نیا دوخ. میمان
ی م هتفگ م همی طبار یلوا به مدرک ضرع هتبلا
دوش.

ی م هتفگ انعم ودهی طبار نیاربانب سپ
فوصوم و فصو نید طبر تیشید بهی کی: دوش
به مئاقهکی فصو، فصو دوخ به مود. کی نیا
ی م هتفگی طبار دوجو مهن آبه و تساتفوصوم
دوش.

هک تساتبار دوجو هرابرد لوا ثحب
موحرم هیضق نیا رد، تساتهفردی ناعم نامه
دوجو زام روظنم هک دنیا مرفی م نیهلأتما رص
رد همکد تبسند و تیوهوه تبسند زاریغ طبار
کی «ملاء دیز میئوگی مامهکی تقو. تساتیاضق
هک دراد دوجو دیز نید و ملاء نید همکد تبسند

تسا هیاجیا هیلمد یایاضق رد هیمکد تبسند نیا
دوجوم هیبلسد یایاضق رد هیمکد تبسند بلسد و
ی دیز کی ملاء دیز میوگی م ام هک ی تقو .تسا
اجنیا رد مه ملاء .تسا عوضوم هک دراد دوجو
دیز نید و ملاء نید ی طابتر اکی .تسا لومحم
ار ملاء ام طابتر ا ن آ رطاخ هب هک دراد دوجو
.میدرکد رایتخا ار ل هاج .میدرکد رایتخا دیز ی ار ب
.تسا لومحم و عوضوم نید طابتر ا ،طابتر ا ن آ
طابتر ا نیا تسالومحم نید و عوضوم نید طبر
.میمانی م طبار دوجو میراذگی م ار ش مسا ام ار
رد مه ی رگید تبسند کی .میرادن ی راک نیا هب لاعف
ی نعید ،تسا ترابع تبسند ن آ هک دراد دوجو اجنیا
هبنج ن آ نوچ .لومحم و عوضوم نید تبسند
رب مکد هک تسالومحم و عوضوم نید ی طبر
دیز میوگی م ن م هک ی تقو .دوشی م راب تبسند ن آ
نید طابتر ا هب دیآی م ن ملاء دیز ن ت فگ نیا ملاء
ی نعید ،دروخی م دروآ اجنیا هک ی دیز نید و ملاء
ملاء .دیز ی ار ب مدرک کد و مدرک رجنته ار ملاء
دنیوگی م ار نیا .مدیوک دیز رسد رب مکحم ار
ار مکد ،تسیند تبسند اجنیا رد مکد .هیمکد تبسند
و عوضوم نید تبسند اما دنکی م داجیا مکتهم
دیز ت فگ مکتهم هک ی تقو و .دراد دوجو لومحم
نید تبسند هب مکتهم دوخ هک مینکی م فشکام ،ملاء
باب ن م هک رگا لاؤ .دراد مزج و داققتعا ود نیا
دیز ل ه ت فگی م و دروآی م ماهفتسا تادالائم
طقف .میرادن هیمکد تبسند اجنیا رد ام بخ ؟ملاء
ی نعید .تشاد وچو اجنیا رد دیز و ملاء نید تبسند
دوجو ی تبسند کی دیز نید و ملاء نید ردق نیمه
ی مکد هبنج تبسند نیا هک مینادی منام اما .دراد

یروست هبجاً فرص در ادنی مکد هبج ای در اد
هب لئاق مه تبسذ نیا دوخ رد ام ینعی در اد
ققم ام یارب تبسذ نیا روست . میتسه روست
نیا هک دینک ضرف ای . میدرکذ مکد اما تسا هدش
نیا . لا وائملاء دیز له یردا لا : دنیوگی مروط
ترابع نیا کیکشت روطب و یردا لا میوگی م هک
دنکی م تیاکد اجنیا رد مروآی م ار هلمج نیا و
نیا . تسا هدشذ هیضق نیا ردی مکد اجنیا رد هک
ملاء نید تیوهوه و ی داخا تبسذ رسد رب ، مکد
تسا هتفر دیز نید و

و عوضوم نید ، ربخ و ادتبه نید نوچ
تیوهوه ای لامد . دشاب تیوهوه دیاب لومحم
نیا . دشاب دیاب یقادصم تیوهوه ای و میوهفم
تروصده رد . دنکی م ادیپ توافقاه تیوهوه
دشاب تیوهوه دیاب عوضوم نید و لومحم نید
تسا نامه نیا ینعی

نآ هک تسه ود نیا نید هک ی تبسذ نیا بخ
و ا رسد ربمکد اجنیا رد ، تسا تیوهوه تبسذ
تباذ دیز یارب تیملاء نیا ینعی . تسا هتفر
نیا نید طابترا ، ود نیا نید تبسذ نیا ینعی . تسا
ود .

مرحوم صدر المتألّهین در اینجا عبارتی
دارند که دیگران هم در همین مطلب در حواشی
نظر دارند، و آن این است که نسبت این وجود
رابطی غیر از آن نسبت هوهویت بین موضوع
و محمول است که در هر جمله‌ای باید باشد. آن
نسبت در جملات بسیط ما هست وقتی که
می‌گوئیم «زید موجود»، این «زید موجود» بین
زید و بین موجود یک نسبت است. گرچه قضیه ما

قضیه هلیه بسیطه است و اگر چه در اینجا کان
 «تامّه» است، یعنی ما در اینجا وصفی را که بر
 زید حمل کردیم، نداریم نفس وجود را برای زید
 که ماهیت است ما حمل کردیم. در هلیت بسیطه
 خود نفس وجود می‌آید بر موضوع حمل می‌شود.
 ولی در زید عالم که می‌گوئیم، وجود زید را
 مفروق عنه می‌گیریم نه آن ارتباط بین موضوع
 و محمول؛ ارتباط بین موضوع و محمول در
 هلیات بسیطه هم هست، در «زید موجود» هم
 هست، در حالتی که کسی قائل نشده است بر اینکه
 در هلیات بسیطه آیا ما می‌توانیم قائل به وجود
 رابط بشویم یا نمی‌توانیم بشویم؟، البته قائل شده‌اند
 نه اینکه قائل نشوند و البته قولشان هم خالی از
 وجه نیست. در هلیات بسیطه بین موضوع و بین
 محمول فرقی نیست، الا در تحقق. موضوع بدون
 محمول، آنچه که بر او حاکم است امکان ذاتی
 است. موضوع با محمول وجوب وجود و
 ضرورت وجود برای او هست. پس هیچ وصفی
 را ما در اینجا برای این موضوع بار نمی‌کنیم الا
 نفس وجود خود زید و این نسبت در همه قضایا
 هست. هم در قضایای مرکبه هست که «زید
 عالم» بگوئیم که در اینجا از وجود زید فراغت
 پیدا کردیم و از وجود عالم نیز فراغت پیدا کردیم.
 چون ما به خود عالم هم می‌توانیم بگوئیم که
 «العالم موجود». حالا کاری به زید نداریم،
 چطور است که می‌گوئیم البیاض موجود. وقتی
 که من به این کتاب نگاه می‌کنم، و نگاه می‌کنم و
 يك سفیدی را می‌بینم، می‌توانم بگویم الآن در این
 اطاق «البیاض موجود» حالا این بیاض روی چه

حمل شده است؟ من دیگر به او کاری ندارم. ممکن است این بیاض به کتاب حمل شده باشد، ممکن است این بیاض به این صفحه‌ای که در اینجاست حمل پس الآن عروض بیاض بر موضوع مورد نظر ما نیست، نفس وجود بیاض است و نفس وجود بیاض که مفهوم استقلالی است گر چه در خارج وجودش لغیره است و عین وجود معروض است، به این کار نداریم. ولی تصور بیاض فی حد نفسه برای ما قابل تصور است که ما تصور بیاض را داشته باشیم. پس بنابراین می‌توانیم بگوئیم اول: الكتاب موجود. دوم: البیاض موجود. منتهی ارتباط بین کتاب و بین بیاض احتیاج به يك جمله و يك ربط دارد. اینجاست که ما می‌آئیم يك قضیه هلیه مرکبه درست می‌کنیم می‌گوئید «مكان الكتاب ابيض»، «كان القرطاس ابيض». كان الورق ابيض. در اینجا این كان ناقصه می‌آید بین دو وجود فی نفسه که یکی وجود ورق و کتاب هست و یکی وجود بیاض هست، ارتباط برقرار می‌کند. این ارتباطی که برقرار شده است این يك نسبتی بین موضوع و محمول است، که نسبت همه موضوعات است و بین هر موضوع و هر محمولی باید نسبت باشد. ولی چیز دیگری که در اینجا هست و آن این که در اینجا ما يك چیز دیگری داریم و آن يك وجود فی نفسه این وجود فی نفسه را بر يك وجود فی نفسه دیگر حمل می‌کنیم. این را وجود رابط می‌نامیم. وجود رابط کاری که انجام می‌دهد این است که بین دو وجود فی نفسه ارتباط برقرار می‌کند. اما در قضیه هلیه بسیطه، موضوع و

محمول سر جایش هست و نسبت هم هست، وقتی که من می‌گویم «زیدٌ موجودٌ» این زید که الآن موجود نیست جدای آن محمول. آن محمول هم که موجود نیست جدای زید. اگر این زید بخواهد موجود بشود باید وجودی بر او عارض بشود و اگر وجودی بخواهد تعیین پیدا بکند باید این تعیین در ضمن زید باشد. پس هر دوی اینها به همدیگر احتیاج دارند. درست شد منتهی یکی احتیاج ذاتی دارد، یکی احتیاج تشخّص و تعیین دارد. این ماهیت بدون وجود عدم است و وجود بدون ماهیت اطلاق است و بسیط. ولی نسبت بین این دو، وجود دارد. این نسبت هست. این نسبت مورد نظر نیست. پس این وجود رابط به يك وجود خارجی می‌خورد از اینجا ما می‌خواهیم با افرادی که قائلند به این که، این وجود، وجود مفهومیست وارد اشکال بشویم. تا اینجا روشن شد که ما وجود را ربط بین نعت و بین منعت، بین وصف و بین موصوف بگیریم، اگر وجود رابط این است، بنابراین، این با قضیه هلیت بسیطه جور در نمی‌آید. بنابر فرمایش ایشان ارتباط بین موضوع و محمول وجود رابط نیست. ارتباط بین موضوع و محمول يك نسبت است. نسبت حکمیه است که بین موضوع و بین محمول ارتباط برقرار می‌شود. حالا یا آن نسبت، نسبت حکمیه در قضایای بسیطه است یا نسبت غیر حکمیه در قضایای غیر بطّیه است. «هل كان زیدٌ موجوداً»، این قضایای غیر بطّیه می‌شود. هل كان زیدٌ عالمًا. قضایای غیر بطّیه شك در يك قضیه ما را از نسبت حکمیه باز می‌دارد و منع می‌کند. پس

اگر ما بخواهیم در نسبت بین موضوع و محمول حکم بکنیم لاجرم این نسبت چه در قضایای بطّیه یا غیر بطّیه وجود داشته باشد. باید بین محمول و بین موضوع، ما يك ربطی در هر صورت برقرار بکنیم. بدون ربط زید را نمی‌شود اینجا بگذاریم، عالم را هم يك فرسخ آن طرف‌تر بگذاریم. زید را باید اینجا بگذاریم، عالم را هم باید در کنارش قرار بدهیم. حالا که عالم را در کنار زید قرار دادیم دو حالت است، یا با شك نسبت به این قضیه نگاه می‌کنیم یا با یقین نگاه می‌کنیم. اگر با شك نگاه کنیم حکمی در اینجا نشده است، اگر با یقین نگاه بکنیم ما در اینجا حکم کرده‌ایم. بنابراین در هر قضیه حملیه‌ای، ما ناچار از برقراری نسبت بین محمول و موضوع خواهیم بود و چاره‌ای در آنجا نیست. آن وقت صحبت در این است که وجود رابط در اینجا چه نقشی دارد؟ حالا این قضیه حملیه، ما سوای اینکه مرکبه باشد مثل زید عالم، یا اینکه این قضیه حملیه ما بسیطه باشد مثل زید موجود. در اینکه نسبتی بین موضوع و بین محمول هست، از این نقطه نظر بین این دو فرقی نیست. تا این جا مسأله تمام شد.

تسا نیا نارگید و نیهلأتما رص دش یامرف
دوجو ینعیتسا نیا زا ریغ طبار دوجو نیا هک
ردأصا ا هک ی موهفم ک ی زا تسا ترابع طبار
دوجوم دیز رد ی نعید، دیای مذ هطیسب تیله هیضق
ات میرادن ی هسفن ی ف دوجو اجنأ رد ام نوچ. دیای مذ
ام. مینکل مد رگید ی هسفن ی ف دوجو رب میهاوخب
دیز دوجو نأ هک میرادن رتشیب دوجو ک ی اجنأ رد

میراد دوجو و د ام هک تسا هبکرم تیلهر د .تسا
 ملع انیا ،میراد دیز دوجو کی میراد ملع دوجو کی
 رد هک تساجنیا .مینک لمد نیا رب میهاوخی م ار
 نید طبری نعی ،دنکی م ادیی نعی طبار دوجو اجنیا
 نیا هب ار ام ،هلاسم نیا ،دهدب دهاوخی م دوجو و د
 تسا میهافم هر یاد رد طبار دوجو هک دناسری م هتکن
 نایعا هر یاد رد ی نعی .جراخ نایعا هر یاد رد هذ
 دوجو هکنیا رطابخ میرادن طبار دوجو ام ،جراخ
 ضایب دوز هک تسا دوجو کی ،اجنأ رد ی جراخ
 ضایب نیا و مینیبی م میراد نامدوخ هک تسا
 ن مضردش دوجو ی نعی ،تسا هر یغی فم هش دوجو
 رظنه طقنزا اما تسا هسفندی فم چرگ هک تسا ریغ
 تسا قرولا ی ف دوجو ش دوجو نیا ی جراخ ققحت
 ،ی لقع عزتتا رظنه طقنزا هلب .تسا ساطرقلا ی فو
 عزتتا اجنیا رد ار ضایب دوجو کی دیآی م لقع
 بلس قرو دوزا ار ضایب دوجو نیا و دنکی م
 و دهدی م رارق ی دوجو کی قرو ی ارب و دنکی م
 عزتتا نیا .دهدی م رارق ی رگید دوجو ضایب ی ارب
 دوجو کی م ی جراخ رظنه طقنزا اما .تسا ی لقع
 م هی مامضنا ار نا ام و دشاب دوجو و د مهرگا .میراد
 مضم ،دوجو نیا امکدزا ی رایسب ی ارب بانب مینادب
 کی هک میرادن اجنیا رد ام ی ثلاثی شد ،تسا نیا هب
 نید و ضایب م هی کی ،دشاب قرو نید و ،دشاب ضایب
 ام ،دشاب هدش ناهنپ طسو نیارد ی زیچ کی قرو
 ضایب نیا ای میراد قرو ای میراد ضایب ای ام .میرادن
 ربانب سپ .میراد اجنیا رد ار قرو نیا هب مضم
 دوجو کی دناوتی من اجنیا رد طبار دوجو نیا
 ار فصو دیایی جراخ دوجو نا هک دشاب ی جراخ
 دشاب دهاوخب رگا هکلب .دنک لمد عوضوم نیا رب
 میآی م مه ادعب و دشاب ی رابتعا مه دوجو نیا دیاب

میناوتی مذا م لاصا هک میئوگی م و مینکی م ضرع
 ار نیا امتد ام دیاب . مینادب ی جراخ دوجو ار نیا
 . میهدب رارق میهافم رد ل خاد و تلاوقم رد ل خاد
 تسا نیا نآ و دیای م شپید طلخ اجنیا اذه ی اء اعانب
 تسا ن کمم امش ای . میرادن طبار دوجو جراخ رد هک
 رد دنراد ی جراخ دوجو مه ضار عا هک دیئوگب
 هر یغ ی فن اش دوجو ی نعید . دنتسه طبار اهنیا هکیلاح
 مئاق اهنیا هک مینهد روص دننام تسه ریغلا دنع ای
 هسفن ی ف دوجو ار ضار عا امش رگا . دنتسه س فن هب
 ار طبار دوجو هنوگچ اجنیا رد دینادی م هر یغ ی ف
 اجنیا رد هنوگچ ی نعید ؟ دینادی م هر یغ ی ف دوجو
 ، دنکی م رارق بر طبر دوجو ود نیا نید دیای م طبار
 ی جراخ نایعا زام هک ار هچنآ رگید ترابعب و
 ی رگید زیچ دوجو دوزا ریغ مینکی م دههاشم
 فوصوم ای ، مینیبی م جراخ رد هچنآ ی نعید میرادن
 هب ی لدم فوصو ای . مینکی م دههاشم اجنآ رد ام ار
 اجنآ رد ام ار فوصوم هب ی گتم و ار فوصوم
 ی جراخ نایعا رد ی رگید زیچ . مینکی م دههاشم
 میرانگب طبار دوجو ار و امسا هک دشاب هتشاد دوجو
 . میرادن ی زیچ نینچ کی ام

هیضق رد . میهافم ثحابم رد ل خاد میئای م
 لومحم هب عوضوم نید تبسن کی اجنیا رد ام
 تبسن ای لومحم و عوضوم نید تبسن نآ . میراد
 ی ایاضق نید بذ . هیمکد ریغ ای تسا هیمکد
 ادیب ی قرف هچ اجنیا هبکرم ی ایاضق نید هطیسب
 و عوضوم نید هطیسب ی ایاضق رد مه ، امش ؟ درک
 ی ایاضق رد مه دیتسه تبسن هب لئاق لومحم
 دیز نید دیئوگی م هطیسب ی ایاضق رد ی نعید . هبکرم
 داوم زای کی مه تبسن و تسا تبسن دوجوم و
 ای تسا عنتم ای دیز ی ارب دوجوم نیا تسا ثلاث

یارب ملاء دیوگی م دراد ترورض ایتسا ن کم
 سپ بع نتمم ایتسا ن کم ایدراد ترورض ایدیز
 ام هب امش دیناوتی م یرگید تبسند هچ اجنیا رد
 ؟ میمانب طبار دوجو ام ار تبسند آهک دیهذب ن اشند
 دوجو یتبسن رگید لأصا ؟ میمانب ام ار تبسند آ
 تبسند و میرادلومحم و میراد عوضوم . درادن
 مکد مدع ایتبسن نیا هب مکد و میراد ود نیا نید
 دوخرد لآ و . مکدنیا رد کیکشت و تبسند نیا هب
 ل ه میوگی م ام هک یتقو تسیند کیکشت هک تبسند
 کیکشت هک ملاء و دیز نید تبسند رد ام ملاء دیز
 رد و میدروآ ار ملاء ام دوخ ن وچ . مینکی مند
 مهنامدوخ میناوتی مند هک میدروآ ام هک ار یتبسن
 ایآ میدروآ اجنیا رد هک یتبسن نیا . مینک کیکشت
 . میناوتی مند رگید بخ ؟! میدروایند اید میدروآ اعقاو
 ایآ هک مینکی م کیکشت ام تبسند نیا مکد رد هب
 ایتسا زجنتم و موکحم ایآ دیز و ملاء نید تبسند
 و مینکی م کیکشت نیا رد ام ؟ تساکوکشم هکنیا
 دوشی م ادیپ کلسم نیا نید فلاتخا نیا اجنیا زا
 دراد دوجو همکد تبسند هیهدب یتبسن ایتسا هک
 . تخادرپ میهاوخ ثحب نیا هب دعب هک درادن اید
 هیلمد یتبسن رد یتبسن نیا ربانب
 دنتسه نیا هب لئاق دنوخال موکرم هک یتبسن هکرم
 هطیسب یتبسن دتسا طبار دوجو نیا رد هک
 نید تبسند و طابتر ازاریغ امش . دوجوم دیز لثم
 هک ار یرگید تبسند کید ، عوضوم و لومحم
 . دیهذب ن اشند ام هب دیرانگب طبار دوجو ار شمس
 نیا زا و دوجوم نیا زا هک مینیب دیاب ام
 دوجو کیدیز ام یارب . مینکی م یتبسن هچ دیز
 زا یادج هسفن یتبسن دوجو هتبلاد . دراد هسفن یتبسن

بهسندی ف دوجو دوجو میئوگب هک تسیند دوجوم
 هکی زیچره بتسای للاقنسا موهم ش موهم نیایا
 ی ف دوجو واهب ارابتعا دش ی للاقنسا موهم ی اراد
 للاح هک دشابل ولعم هکنیا ولو . دنیوگی م بهسند
 دوخ . دیایم اجنیا رد نیهلأتما ردد ش یامرف
 . دروآی م ام ی ار بهسندی ف موهم کی م ه دوجوم
 دوجو سفند ، عطیسه یله رد تسای نیار د تبص
 ن آ دوحه چرگ ، مینکی م تباث ار عوضوم
 م هلومحم و دشابه تشاد بهسندی ف دوجو عوضوم
 نامه هک درادل اکشا . دشابه تشاد بهسندی ف دوجو
 رد ی لو تسای عوضوم دوجو سفند لومحم دوجو
 ی مذتباث ار عوضوم دوجو سفند ام ، بهکر م یله
 ار ن آ ، دراد بهسندی ف دوجو هک ار ی فصوام مینک
 زیامتم عطیسه یله اب نیایا و مینکی م تباث میراد
 بتسای

ی م ار دیز دوجو سفند عطیسه یله رد ام
 مینک تباثا میهاوخ

مدقت شحبرد ، دینکی م هکی رابتعا ره امش
 ره امش . دش شحبد مه اجنآ رد ، تیهام رب دوجو
 ی م ن آ رب دوجو لمدو دینکی م رابتعا هکی تیهام
 دیهاوخ ن اتنهد رد ار تیهام دوجو نیایا ، دینک
 به رظن نوچ . دیهاوخ نهچ و دیهاوخ بهچ ، دروآ
 امش هکی تقوی نعید بتسای جراخ به رظن تیهام
 دیراد ار جراخ رد دیزی نعید دوجوم دیز دیئوگی م
 دراد دوجو جراخ رد هکی دیز نیایا . دینکی م ظاح
 ی مذام نوچی هتتم . میدرک راب ن آ رب ار دوجو ام
 ، مینک راب ار دوجو دیز قلاطافرص اب میناوت
 دیز دروم رد ی لو . میروایید لومحم کی میروجم
 میئوگب ار دیز میناوتی م ام تسیند روط نیایا ملاء

ار بتاک، میرواینه ار رداق میرواینه ار ملء لاصا
 طقف. میرواینه زیچ چیه میرواینه ار رعاش، میرواینه
 اجنیا رد ار دیز دوجو دوخ و میئوگی م ار دیز
 هک ی تقو بطاخم فرط. دیز میئوگی م. میئوگب
 ربتسا رظتم. دمهی م ار دیز، دیز میئوگی م
 مینکی م راب و اربار ی فصوله چ میئوگب ام هکنیا
 رظن رد دیز دوجو، دیز میئوگیم هک نیمه
 نیا هکنیا رد دنای م نیا لاماد. دیای م بطاخم
 هچ میهاوخی م مینکی م قلاطا میراد ام هک ی دیز
 ار دوجو نامه ی تقو کی. میرانگب شرسه ی لگ
 ی م نیا تسینه فاضا ی زیچ و میرانگی م شرسه ی
 ن لاا هک ی دیز نامه ی نعی. بهطیسب هیله دوش
 ی درف کی به هک ی تقو امش ایآ. دیمهف ار ش دوجو
 زونه، دیروآی مزار ربخ زونه ی لو دیز دیئوگی م
 بتاک، دمهی م ر عاش و ایآ، دیروآی مزار لومحم
 زیچ چیه؟ دمهی م هچ. دمهی م قزار، دمهی م
 ی م هک دینک ضرر ف. دیز دیوگی م طقف، دمهی م
 زا بطاخم، ریش دیئوگی م هک ی تقو، ریش دیئوگ
 رظتم، ریش دیوگی م؟ دمهی م هچ هلئسم نیا
 ی م تقو کی؟ تسیچ ریش نیا هک دینیب هک تسا
 ریش نیمه دوشی م نیا، مدروخ ار ریش دیوگ
 نیا، دروخ ار م ریش دیوگی م تقو کی ی ندروخ
 ریش دیئوگی م هکنیا ای. شحو غاب ریش دوشی م
 دیئوگی م هکنیا. متسب ار ریش هک دشاب نیا روظنم
 بتسا ی ئوشتسد ریش روظنم نیا، متسب ار ریش
 ن هذ رد ی دوجو کی بطاخم، ریش ن تفگاب، بوخ
 دوجو نیا فاصتا هوحن ی هتتم. دما دهاوخ و
 به فصتم دوجو نیا ایآ؟ تسا هنوگچوا ی ارب
 تفص کی به فصتم دوجو نیا ای تسا ش دوخ

تسا ل اؤسد دروم وای ارب اجنیا رد نیا؟ تسا
رد سپ دیئوگب ار لومحم امش ات تسا رظتم
تباث عوضوم رب عوضوم دوجو سفنل واهو
رمقا قش مطیسب هیله رد ام سپرد دوشی م
میئوگی م هکی تقو ، میدرکن هفاضا راک ، میدرکن
و میهاوخب هچ . دش راب دیز نیا رب دوجو نیا ، دیز
دش راب نیا ، میهاوخن هچ

دوجو زایا کد ظاحل هبی نهذ دوجو
میسین هک تاروست باب رد نم . تسا یجراخ
دیز یارب دوجو نیا ، دیز دیئوگی م امش هکی تقو
هتبلاتسا دوجو روظنم دیز نیا ینعیدش تباث
دوجولا نکم دیز دیئوگب امش هک تسا نکم دعب
ی تقو اما ، دنکب ار والیخت حیحصت اجنیا رد نیا
دوجو بطاخم هرخلاب ، دیز دیئوگی م امش هک
دوجو ، دنکی م راب دیایم اجنیا رد ار یجراخ
ی مذ راب هک ار دیدروآن اتنهذ رد امش هکی نهذ
ار ی راک لومحم مطیسب هیله هیضق رد سپ دینک
رب هک ار ی دوجو نامه دیایم طقف . دهی مذ ماجنا
. دنکی م تیبت دیایم ار دوجو نامه ، دش راب دیز
دعبو درادهگن ماهبا ملاعر رد ار دیز دیاید هکنیا هذ
الأصا ، هذ ، دوشب ضراء وارب دوجو نیا دیاید
مطیسب هیله الأصا . تسا نیا مطیسب هیله یانعم
دروم اجنیا رد عوضوم طقف هک تسا نیا شیانعم
لومحم هذتسا ظاحل

ره ، نهذ رد لومحم و عوضوم هکنیا رد
ی لو . تسین ی کش دوشی م سفنل ی فظاحل ، ود
دوخ زایا جراخی رما هک تسا نیا رد تبحص
مطیسب هیله رد ی لک روطب . دنکی مذ راب دوجو
دوجولا سفنل الأصا . تسا تباث دوجولا سفنل الأصا

ضایبلا . دوجو دوز تابتا . دوجولا سفن تابتا .
میرادن یراک یفصو هبنا هب ام لاصا . دوجوم
ضایب نیا هک دیرادن یراک امشد دوجوم ضایبلا رد
هدش شرف رب ضراء ؟ تسا هدش هچ رب ضراء
راوید رب ضراء ای هدش ساطرف رب ضراء ای
دروم هطیسب هیلهر دوجولا سفن دوز . تسا هدش
ای دوجوم داوسلا ، دوجوم ضایبلا . تسا ظاح
باتک دوز هتبلا و . دوجوم باتکلا میئوگب هکنیا
هسفن یف دوجو ضایب دوز . دراد هسفن یف دوجو
هیلهر دیلو . دراد هسفن یف دوجو همه ههنیا دراد
. میرادن هسفن ریغ و هسفن یف زات حب ام هطیسب
سفن . ملاسلاو نیمه . تسا دوجولا سفن تابتا
هیسف رد یلو مینکیم تابتا اجنیا رد ار دوجولا
ضراء میهاوخیم ار فصو ام هبکرم تیله
رد . دوشیم ادیب اجنیا رد لاکشا لاصا . مینکب
کی میراد ام هسقان ناک و هبکرم هیله هیسف
ادیپت وافت نیا مینکیم رابی تاذ کی رب ار یفصو
دوز رب ار دوجولا سفن دوز ام هکنیا ات دنکیم
نیاربان . تسات و د نیا . مینکب تبات عوضوم
هچ ، ایاضف رد ام هک تسا نیا ملاک لصحام
زا ریغ هبکرم یایاضف هچ و هطیسب یایاضف
میرادن یرگید زیچل و محم و عوضوم نید تبسن
هکنیا سپ . دیرانگب طبار دوجو ار شمسامش ات
دوجو هک دیئوگیم و دیئایم امش اجنیا رد نلا
ی تبسن ، هبکرم یایاضف هب دراد صاصتخا طبار
یایاضف رد تبسن نآ هک هبکرم یایاضف رد تسا
و هبکرم یایاضف رد میئوگیم ام . تسین هطیسب
دنکی منقر فچیه . میرادن رتشید تبسن کی هطیسب
دیز نید و دوجوم نید تبسن ، دوجوم دیز میئوگب

تبسند ملاء ديز ميئوگب هكنيا اي .مينكىم رارقرب
هچ اجنيا رد .مينكىم رارقرب ديز و ملاء نيب
امشار و امسات تسهتسا يقابى رگيدى تبسند
هبعجارتسا لاکشا نيا .ديرانگب طبار دوجو
ى باوج نيا ى ارب مينيبب ات الله اشنا .دينكل مات ،نآ
هنايد ميراد .